

Innst. S. nr. 36

(2007-2008)

Innstilling til Stortinget fra kommunal- og forvaltningskomiteen

St.meld. nr. 37 (2006-2007)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om beboere i statlige asylmottak som kan utgjøre en risiko

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Den 25. mai 2007 tok stortingsrepresentant Siv Jensen opp en sak i Stortinget som omhandlet Dagsrevyens reportasje om en asylsøker som ble prøveløslatt fra fengsel etter en dom for drapsforsøk. Utlendingsdirektoratet (UDI) vurderte personen som uegnet for plassering på mottak med forsterket avdeling, og han ble derfor plassert på ordinært mottak med sikkerhetsvakter på døgnkontinuerlig basis. Nyhetsoppslaget utløste stor grad av bekymring i nærmiljøet.

Justisministeren ga en redegjørelse i Stortinget for status i saken, og viste for øvrig til at arbeids- og inkluderingsministeren ville være parat til å redegjøre for saken i forhold til sitt konstitusjonelle ansvar, og da særlig forholdene rundt mottakssystemet og UDIs valg av mottak.

Regjeringen gir i stortingsmeldingen en tilbakemelding på de spørsmålene representanten Jensen stilte og som ikke ble besvart av justisministeren. Meldingen redegjør for dagens situasjon for beboere i mottak som kan utgjøre en risiko eller fare. Stortingsmeldingen inneholder en beskrivelse av dagens mottakssystem, og den kompetanse og de fullmakter, muligheter og begrensninger som ligger innenfor dette systemet. Videre redegjøres det for spørsmålet om internering eller fengsling av utlendinger som oppholder seg ulovlig i Norge.

I meldingen vises det til at det har vært flere tilfeller de senere årene der asylsøkere eller personer uten lovlig opphold i Norge løslates fra fengsel eller skrives ut fra psykiatrisk institusjon, uten annet tilbud enn botil-

budet i et statlig asylmottak. Med hensyn til det videre arbeid understrekes det at Regjeringen tar situasjonen på alvor, og berørte myndigheter vil sammen gjennomgå og vurdere flere tiltak. Blant annet vil det bli etablert faste rutiner for samordning og koordinering mellom berørte myndigheter.

Tiltakene for å effektivisere returarbeidet vil fortsette. Dette vil kunne bidra til en reduksjon i tiden det tar fra endelig avslagsvedtak/utvisningsvedtak foreligger, til personen er returnert.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Tore Hagebakken, Saera Khan, Inger Løite, Tom Strømstad Olsen og Arild Stokkan-Grande, fra Høyre, Kari Lise Holmberg og Bent Høie, fra Sosialistisk Venstreparti, Rolf Reikvam, fra Kristelig Folkeparti, Bjørg Tørresdal, fra Senterpartiet, Trygve Slagsvold Vedum, og fra Venstre, Vera Lysklætt, slutter seg til innholdet i St.meld. nr. 37 (2006-2007) om beboere i statlige asylmottak som kan utgjøre en risiko. Flertallet merker seg at Regjeringen vil ta på alvor situasjoner der asylsøkere eller personer uten lovlig opphold i Norge løslates fra fengsel eller skrives ut fra psykiatrisk institusjon, uten annet tilbud enn botilbudet i et statlig asylmottak. Flertallet er enig i at berørte myndigheter derfor sammen må gjennomgå og vurdere flere tiltak.

Flertallet vil særlig fremheve at det vil bli etablert faste rutiner for samordning og koordinering mellom berørte myndigheter. Videre vil det så tidlig som mulig bli laget individuelle planer og opprettet ressursnettverk rundt beboere i mottak som det er knyttet bekymring til. Det vil å bli vurdert å utvide første-gangshelseundersøkelsen til også inneholde en kartlegging av psykisk helse. Flertallet ser dette som et viktig tiltak for tidlig å avklare hvilke personer som er

i risikosonen. Flertallet merker seg også at Regjeringen arbeider med sikte på en mer effektiv behandling av utvisningssakene til straffedømte utlendinger.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Per-Willy Amundsen, Åge Starheim og Ib Thomsen, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er kritiske til den lange saksbehandlingstida hos utlendingsmyndighetene. Disse medlemmer har også merket seg at selv om identiteten er på det rene, kan det ta lang tid å få effektivt et vedtak om avslag på asyl- eller oppholdstillatelse, eller et bortvisnings-/utvisningsvedtak. Disse medlemmer mener det må legges sterkere trykk på dette arbeidet. Tilliten til asylinstituttet vil være avhengig av at vedtak blir iverksatt og utført så raskt som mulig. Raskere saksbehandling og raskere bosetting vil dessuten være positivt for det generelle integreringsarbeidet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at det er gitt betydelige tilleggsbevilgninger til utlendingsmyndigheten i 2006 og 2007 med sikte på at saksbehandlingstiden skal reduseres. Det er viktig for tilliten til asylinstituttet at vedtak blir iverksatt og utført så raskt som mulig. Kortere saksbehandlingstid og raskere bosetting er også positivt for det generelle integreringsarbeidet.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, har merket seg at overflytting til forsterket avdeling kun er ett av flere tiltak UDI har for å kunne håndtere beboere med psykisk ustabil atferd. Dette flertallet er enig i at de forsterkede avdelingene ikke skal være et tilbud til personer med farlig atferd. Dette flertallet vil presisere at dersom det unntaksvis skulle bli plassert farlige personer i ordinære mottak med forsterket avdeling, må det sørges for et meget godt sikret vakthold. De andre beboernes trygghet må ivaretas. Dette flertallet er positivt til at UDI kjøper plasser i private bo- og omsorgssituasjoner som kan gi en oppfølging utover det som gis i forsterket avdeling.

Dette flertallet har merket seg at UDI nettopp har igangsatt en evaluering av ordningen med forsterkede mottaksplasser, og at konklusjonene fra evalueringen skal være klar høsten 2007. Dette flertallet imøteser rapporten og forutsetter at konklusjonene og eventuelle forslag til tiltak blir forelagt Stortinget til behandling.

Dette flertallet er enig i at en må unngå å innføre tiltak som kommer i konflikt med forbudet mot diskriminering. Dette flertallet har merket seg at det reises tvil om det er rom for å utvide bruken av tvangsinnleggelse, fengsling eller internering overfor utlendinger som venter på retur, men at Regjeringen likevel vil utrede bruken av internering nærmere. Dette flertallet støtter dette. Dette flertallet vil

også fremheve at det er viktig å benytte de hjemlene man har i straffeloven, straffeprosessloven og i psykisk helsevernloven overfor utlendinger som utgjør en sikkerhetsrisiko eller anses som en fare for samfunnet.

Dette flertallet viser til at alle asylsøkere i dag gjennomgår en førstegangs helseundersøkelse, og at det vil bli vurdert å utvide denne undersøkelsen til også å gjelde kartlegging av psykisk helse. Dette flertallet støtter dette, men vil vise til at det i St.meld. nr. 49 (2003-2004) om mangfold og inkludering ble varslet om kartlegging av flyktningers psykiske helse. Et iverksatt forsøksprosjekt med kartlegging av nyankomne flyktningers psykiske helse skulle avsluttes i 2006 og evalueres. I Helse- og omsorgsdepartementets budsjettproposisjon for 2007 fremgikk det at pilotprosjektet var forsinket.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til interpellasjonsdebatten i Stortinget den 29. mars 2007 der temaet var behandlingen og oppfølgingen av den psykiske helsen til asylsøkere og flyktninger. Disse medlemmer mener helseministerens vage svar i debatten viser at det er nødvendig med en egen sak om psykisk helse og hjelpetiltak for asylsøkere og flyktninger, deriblant også kartlegging av den psykiske helsetilstanden til nyankomne asylsøkere/flyktninger.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge frem til behandling en egen sak om psykisk helse og hjelpetilbud for flyktninger og asylsøkere, deriblant også kartlegging av den psykiske helsetilstanden til nyankomne asylsøkere/flyktninger."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til St.meld. nr. 37 (2006-2007) som kom som følge av saken Siv Jensen tok opp 25. mai 2007, der en asylsøker ble prøveløslatt fra fengsel etter en dom for drapsforsøk og deretter plassert på åpent asylmottak i Vadsø. Bakgrunnen for drapsforsøket var at asylsøkeren ikke hadde fått låne en mobiltelefon, og dette resulterte i at mobileieren fikk syv knivstikk. Disse medlemmer vil understreke betydningen av at Norge fører en asylpolitikk i tråd med folks rettsopfatning, og at asylordningen undergraves når lokalsamfunn blir utsatt for ekstrabelastningen knyttet til å ha høyrisikopersoner vilkårlig utplassert på lokale asylmottak.

Disse medlemmer viser til at St.meld. nr. 37 (2006-2007) inneholder en drøftelse av bestemmelser i Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK). Disse medlemmer erkjenner at Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) gjelder som norsk lov, og at artikkel 3 hindrer Norge i å sende personer til land der de risikerer tortur eller umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff. Dødsstraff faller inn under denne kategorien, og konvensjonen hindrer dermed Norge fra å returnere kriminelle personer som risikerer dødsstraff i sine hjemland. På bakgrunn av

denne bestemmelsen vil terrorister i praksis ofte være ureturnerbare i en kortere eller lengre periode. Disse medlemmer vil understreke at det eksisterer et behov for å reforhandle og modernisere enkelte internasjonale konvensjoner, da de på noen områder representerer en urimelig hindring for utforming av nasjonale lover. Disse medlemmer vil i den forbindelse vise til at Tony Blair gjentatte ganger har tatt til orde for å revurdere EMK og oppdatere Flyktningekonvensjonen, noe som blant annet kommer frem i artikkelen "Blair urges asylum law reform" i BBC 4. mai 2001 og i artikkelen "Blair to curb human rights in war on terror" i The Telegraph 8. juli 2006.

Disse medlemmer viser til at FNs Høykommissær for flyktninger har egne retningslinjer for bruk av frihetsberøvelse i asylsaker, i form av Executive Committee Conclusion no. 44 fra 1986. Disse medlemmer viser til at det her slås fast at frihetsberøvelse av asylsøkere kan benyttes i følgende tilfeller: For å bekrefte identitet (hvor man skal avgjøre det faktiske grunnlaget for asylsøknaden), i de situasjoner hvor asylsøkerne har forsøkt å mislede asylmyndighetene ved å ødelegge sine egne ID-papirer, og i de tilfeller hvor nasjonal sikkerhet eller innbyggernes interesser skulle tilsi det. Disse medlemmer viser til at enkelte land har valgt å gå lenger enn det Excom Con-

clusion no. 44 åpner for, bl.a. Australia og Japan, som internerer asylsøkere uavhengig av om identitet er bekreftet eller ikke.

Disse medlemmer ser behovet for lukkede asylmottak, og vil komme tilbake til dette ved behandlingen av Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) om ny utlendingslov.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Stortinget ber Regjeringen legge frem til behandling en egen sak om psykisk helse og hjelpetilbud for flyktninger og asylsøkere, deriblant også kartlegging av den psykiske helsetilstanden til nyankomne asylsøkere/flyktninger.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og råar Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

St.meld. nr. 37 (2006-2007) - om beboere i statlige asylmottak som kan utgjøre en risiko - vedlegges protokollen.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 20. november 2007

Tore Hagebakken
leder

Per-Willy Amundsen
ordfører

